

Explanatio sancti Thome

non fuit voluntas eius ut nunc. **Et ratio huius est:** quia forte nondum erant bene correcti. **Vel** quia ipse erat alijs arduis occupatus. **Tertio** permittit eum aliquando ad eos iturum. **Unde dicit.** Veniet autem cum ei vacum id est oportunitate fuerit scilicet quando vos eritis correcti. **Consequenter** postquam instruit eos quid debeant facere absentibus: hic instruit eos qualiter se habeant ad presentes. **Circa hoc duo facit.** **Primo** ostendit qualiter se habeant quantum ad omnes in communi. **Secundo** quantum ad quosdam in speciali ibi. **Obsecro** autem vos fratres. **Instruit** autem eos apostolus in communi de tribus. scilicet de fide de bona operatione et de modo bene operandi. **Secundo** in istis tribus permittit unum quod est omnibus necessarium. scilicet sollicitudo. **Unde dicit.** Vigilate et orate. **De fide** ergo instruit cum dicit. **Stare** scilicet in fide. **Eph. 6.** **Stare** succincti etc. **De bona operatione** cum dicit. **Similiter**. scilicet fornicare quia fides sine operibus mortua est. **Ja. 2.** **Secundo** quia bona operatio non est attribuenda nobis sed deo: ideo subdit. **Et confortamini** in domino. **Similiter** agite et confortet eorum vestrum etc. **De modo agendi** cum dicit. **Via** vestra in charitate fiat: id est omnia debent referri ad finem charitatis scilicet ut fiant propter deum et proximum. **Col. 3.** **Super omnia** charitatem etc. **Consequenter** cum dicit. **Obsecro** autem. etc. instruit eos quomodo se habeant ad quosdam in speciali et primo quantum ad illos qui videntur habere aliquam prerogativam in spiritualibus. **Secundo** quantum ad illos qui in corporalibus operibus ibi. **Gaudeo** autem etc. **Dicit** ergo. **Obsecro** autem vos fratres. **Hostis** id est approbati domum stephane et fortunati et achaii. **Approbastis** inquit propter duo: quia sunt primitie. scilicet primo conversti quia ab ipso apostolo in primis baptizati supra primo. **Baptizati** autem etc. **Et** quia magis devoti et primitivi ad ministeria sanctorum. **Unde dicit.** **Et in ministerio sanctorum** ordinasse ipsos. **Ro. 12.** **Necessitatis** sanctorum etc. et ideo obsecro ut et vos subditi etc. **Heb. 12.** **Obedite** propositis etc. **Et** omni cooperanti. **Philip. 4.** **Adiuva** eos qui mecum laboraverunt. **Sap. 3.** **Honor** laborum gloriosus etc. **Gaudeo** etc. **Hic** instruit eos quantum ad illos qui preeminent in ministeriis et potest vultu exponit. **Primo** modo ut dicat. **Gaudeo** autem in presentia stephane et fortunati et achaii qui sunt presentes vobis quorum presentia est vobis proficua. **Unde** ipsi id quod vobis deerat suppleverunt docendo vos. **Et** in hoc quidem referunt spiritum meum in quantum gaudeo de bono vestro: et spiritum vestrum in quantum instructi estis. **Philip. 4.** **Gaudium** suum valde quia inveni etc. **Et** ideo quia sic se habuerunt: ergo cognoscite id est honorate eos etc. **Alio** modo ut dicat. **Gaudeo** in presentia stephane fortunati et achaii: quia scilicet personaliter mecum sunt et serviant mihi in quo suppleverunt quod deerat vobis. id est quod vos non poteratis mihi corporaliter exhibere. **In** quo quidem referunt spiritum meum in quantum mihi servierunt et pauperunt me et vestrum in quantum de bono meo gauderis: et ideo cognoscite etc. **Salutat** vos etc. **Hic** apostolus insinuat quod alij faciunt corinthiis. **Et** circa hoc duo facit. **Primo** insinuat quomodo salventur ab alijs. **Secundo** subdit suam salutationem ibi. **Salutatio** mea etc. **Circa** primum tria facit. **Primo** insinuat quomodo salutat eos tota ecclesia a se in communi. **Unde dicit.** **Salutat** vos omnes ecclesie a se. **Roma. vlti.** **Salutant** vos omnes ecclesie christi. **Secundo** quomodo salutat eos specialiter hospites pauli. **Unde dicit.** **Salutant** vos in domino multum aquila etc. **Isti** erant hospites apostoli et de his habet **Roma. 16. et Act. 18.** **Tertio** quomodo salutat eos apostolus et familiares sui. **Unde dicit.** **Salutat** vos omnes fratres qui scilicet mecum sunt. **Philip. vlti.** **Salutant** vos qui mecum sunt fratres. **Ex** quo ergo omnes salutant vos et vos etiam salutate inuicem in oculo sancto non libidinose quo mulier apprehensum deosculari invenit. **Prover. 7.** **Non** fraudulento quo iudas osculari est christum: **Mat. 23 et Mar. 14.** **Salutatio** etc. **Hic** suam salutationem subdit

et circa hoc duo facit. **Primo** ponit titulum salutationis beatorum ecclesiarum. **Salutatio** mea. id est scripta est manu mea pauli. **Et** hoc faciebat in epistolis suis propter quosdam qui sub specie apostoli scribebant falsas litteras. **Unde** ut non deciperent. postquam scripta erat epistola per aliquem in frequenter scribebat apostolus manu sua. **Secundo** ponit ipsam salutationem in qua primo maledicit malis dicitur. **Si** quis non amat. etc. anathema sit. id est separatus vel excommunicatus. **maranatha**. id est dominus veniet. **Quasi** dicat. **Qui** non amat dominum nostrum iesum christum sit anathema in adventu domini. **Sed** nunquam fuerit excommunicatus omnes qui non sunt in charitate. **Unde** dicit dominus quod hoc intelligit si quis non amat dominum iesum christum. id est si non sunt heretici et sunt excommunicati. **Vel** si quis vult ad finem mori non perseverat in amore domini iesu christi in adventu erit separatus a bonis. **Secundo** benedicit bonis bene operantibus eis. scilicet gratiam christi cui dicit. **Gratia** domini nostri iesu christi. **Et** hoc operantibus operat eis omne bonum quia in gratia domini iesu christi continentur omne bonum. **Operat** etiam etiam charitatem suam dicens **Charitas** mea etc. in vos inuicem et deum diligatis ea charitate qua ego vos diligo et non propter aliquod aliud nisi in christo iesu. id est propter amorem christi. **Amen**. id est fiat.

Incipit postilla doctoris angelici sancti Thome ordinis fratrum predicatorum super secunda epistola ad corinthios

Ministri dei no

Ministri dicet vobis. **Et. 16.** **In** his verbis congrue tangitur materia huius secundae epistole ad corinthios. **Item** in prima epistola agit apostolus de istis sacramentis: sed in hac secunda agit de ministris et foris sacramentorum tam bonis quam malis. **Ratio** autem hanc epistolam scribendi fuit quod corinthij post predicationem eius admitterent pseudo apostolos quos apostolo prefererant. **Propter** hoc scribit eis hanc epistolam in qua commendat apostolus et ostendit verorum apostolorum dignitatem: ostendit etiam et vituperat falsorum apostolorum falsitatem commendat autem verorum apostolorum dignitatem et hoc quod sunt ministri dei. **Ministri** inquit dei dicit vobis scilicet apostolis: qui quidem dicuntur ministri quantum ad tria. **Primo** quantum ad dispensationem sacramentorum. **2°** **2°** **3°** **4°**. **Sic** nos existimet homo ut mihi etc. **Christus** enim institutor est sacramentorum sed apostoli et eorum successores ea dispensant: et ideo subditur in predicta auctoritate et dispensatores ministeriorum dei. **Secundo** quantum ad gubernationem scilicet in quantum gubernant populum dei. **Sap. 6.** **Cum** essetis ministri non recte iudicatis. etc. **Deus** enim gubernat omnia pro prudentiam. **Unde** quicumque aliquid gubernat dicitur minister dei. **Tertio** quantum ad humane salutis operationem in quantum scilicet eorum ministerio et predicatione homines ad salutem conversti sunt: cuius salutis solus deus est auctor quia ipse est qui venit saluum facere quod perierat apostoli vero ministri. **primo** **Cor. 3.** **Quid** ergo est apollo quid paulus? ministri eius cui credidistis. etc.

Capitulum primum.

Paulus apostolus iesu christi pro voluntate dei et thimotheus frater ecclesie dei que est corinthi cum omnibus sanctis qui sunt in universa achaiia gratia vobis et patre a deo patre nostro et domino iesu christo. **De** istis ergo ministris tractat hic apostolus omnem in hac epistola

in epistolā II ad Corinthios I

eorū dignitatē etiā scribēs corinthiis. In q̄dē premittit. P̄io salutationē. Secūdo prosequitur eplam ibi B̄n dicit de^o 7c. In salutatioe aut̄ tria ponit p̄mo eni de scribit personas salutantes. Secūdo personas salutatas ibi. Ecclesie que est 7c. Tertio bona optata ibi. Gratia vobis 7c. Circa primum primo describitur persona salutans principalis qz paulus. Secūdo p̄sona adiuncta: qz thimotheus. Persona salutans describit̄ ab humilitate qz paulus q̄ latine dicitur modicus. Iste ē ille modicus de quo Esa. 60. Modicus erit in mille 7c. Vel a doctrina: quia paulus dicitur tuba. Ita ē illa tuba de qua zach. 9. Dns in tuba canet 7c. Et cōpetit qd̄ dicit Esa. 48. Quasi tuba exalta vocē tuā 7c. A dignitatis auctoritate qz ap̄s 7c. Ubi tria ponunt. P̄mo qz sit legatus. vñ dicit ap̄s. i. p̄ncipaliter missus. Solum enī duodecim ap̄s electi missi sunt a xpo. Luc. 9. Elegit duodecim quos et ap̄s 7c. Alij aut̄ discipuli nō missi sūt p̄ncipaliter sed secundario. Et inde ē qz apostolis succedat̄ ep̄i qui hnt̄ sp̄ale curā gregis dñi Alij aut̄ sacerdotes succedūt. Ixij. discipuli qui gerūt vices cōmissas sibi ab ep̄is. Est ergo ei⁹ dignitas. quia ap̄s. 1. Cor. 9. Si alij nō sūt ap̄s sed tñ vobis suz 7c. Gal. 2. Qui opatus ē petro. 7c. S; quare vocat se hic ap̄lin dicens. Paulus ap̄s cū in eplā ad romanos scribat se seruu. Rō hui⁹ ē qz romanos respēdit de dissensione et supbia q̄ ē mater dissensionis qz inter supbos sp̄ surgia sunt. An vt eos reuocet a dissensione inducit eos ad humilitatē vocādo se seruu. Corinthij vero erāt pertinaces et rebelles: et iō vt reprimat̄ eoz p̄teritā vsus est hic noie dignitatis dicens se ap̄lin. ¶ Secūdo ponit cuius sit legatus: qz iesu xpi. Ista. 5. P̄io xpo legatōe fungimur. ¶ Tertio ponit modus quo adeptus ē legationē: qz nō ingressus se vt pseudo. Iere. 23. Nō mittebā eos et ip̄i cur rebāt. Nō est dat⁹ p̄p̄o ex diuino furore: iuxta illud iob 34. Qui facit regnare ypocritā 7c. Dicit. 12. Dabo tibi regē. sed in furore meo. ¶ Ad apt⁹ apostolatū evoluntate dei et b̄nplacito Act. 9. Has electōis ē mibi iste. Et iō dicit. p̄ voluntatē dei. Persona aut̄ adiuncta ē thimotheus. An dicit. Et thimotheus frat̄. Frater inq̄ p̄pter fidē Ma. 23. Dēs vos frēs estis 7c. Et p̄pter dignitatē qz ep̄s: et in de ē qz papa vocat oēs ep̄os fratres. Cōnumerat autem sibi thimotheū qz cū ip̄e transisset p̄ eos sicut dixit i p̄tina eplā vltio capitulo possent credere qz maliciose retulisset apostolo ea de quib⁹ ip̄e scribit ad eos. ¶ Cōsequēter ponunt p̄sonē salutatē: et primo p̄ncipales. scdo adiu ete p̄ncipalib⁹ in hoc qz dicit. Ecclesie dei q̄ ē tot⁹ popul⁹ fidelis tam clerus qz laici. 1. Th. 3. Ut scias quō oporteat te cōuersari. Que ē corinthi qz corinthus erat metropolis achaie. Sed adiuncte p̄sonē sūt oēs sancti qui sunt vsius sp̄s sancti grā renati. 1. Cor. 6. Sed abluti estis sed sanctificati 7c. Qui sunt in achaia cui⁹ metropolis est corinthus. Istis aut̄ p̄sonis salutatis optat ap̄s bona. Unde dicit Grā vobis 7c. Et circa hoc duo facit. P̄io ponit ipsa bona. Secūdo ip̄oz actorē ibi. A deo p̄re 7c. Ponit aut̄ ista duo extrema bona vt in eis intelligat̄ media. P̄mū enī bonū est grā q̄ ē p̄ncipiū oim bonoz. Nā ante grām nihil ē nisi diminitū in nobis. Vltimum aut̄ oim bonoz ē pax: qz pax ē generalis finis mētis. Nā qualitercūqz pax accipiat̄ habet rōnē finis et in glā cetera: et in regimine et in cōuersatione finis ē pax. ps. Qui posuit fines tuos pacē. Quis aut̄ sit actor hoꝝ bonoz ostendit: subdēs. A deo p̄re 7c. Et hec duo possunt dupliciter distingui qz cuz dicit a deo p̄re. p̄t̄ intelligi p̄ tota trinitate. Nā licet p̄sona p̄ris dicat̄ p̄ xpi p̄ naturā tñ tota trinitas ē pater noster p̄ creationē et gubernatōez Esa. 63. Et nūc dñe p̄ noster es dñ. Iere. 3. P̄sem vobis me. A deo ergo p̄re n̄ro id est a tota trinitate pro

ueniūt bona. Mat. 7. Si vos cū sitis mali 7c. S; si de⁹ pater noster accipiat̄ p̄ tota trinitate quare addit̄ p̄sona filij cū dicit. Et dño iesu xpo: nunqd̄ ē alia p̄sona a trinitate? Dicit̄ dñs qz addit̄ nō p̄pter aliā p̄sonā s; p̄pter aliā naturā scz hūanitatē assūpte a filio in p̄sonā diuinā quā quidē trinitati cōnumerat. qz oia bona pueniūt nobis a trinitate p̄ incarnationē xpi. Et p̄io grā. Job. 1. Gratia et veritas 7c. Secūdo pax. Ephe. 2. Ip̄e ē pax n̄ra 7c. Itē cū dicit A deo p̄re nostro: p̄t̄ intelligi p̄sona patris solū: et licet tota trinitas sit pater noster vt dicit̄ ē tñ p̄sona p̄ris ē pater noster p̄ appropriationē: et sic hoc qz dicit. Et dño iesu xpo: intelligit̄ de p̄sona filij. De p̄sona aut̄ sp̄s sancti nō sit hic mētio: qz sicut dicit Aug. Cū sit nexu p̄ris et filij vbicūqz ponit̄ p̄sona p̄ris et p̄sona filij intelligit̄ p̄sona sp̄s sancti.

Lectio secunda.

Benedictus de⁹ et pater dñi n̄ri iesu xpi. pater misericordiarū et de⁹ totius cōsolatiōis qui cōsolat̄ nos in omni tribulatiōe n̄ra. vt possimus et ip̄i consolari eos qui in omni p̄sura sunt p̄ exhortationē qua exhortamur et ip̄s a deo. qm̄ sicut abundant passiones xpi i nobis. ita et p̄ xpm̄ abundat cōsolatio n̄stra.

Hic incipit eplam in qua apostolus duo facit. P̄io enī excusat se de eo qz non iuerat ad eos sicut p̄miserat. Secundo p̄sequit̄ intentionē suā ca. 3. ibi Incipim⁹ iterum 7c. Circa primum duo facit. P̄mo ponit excusationē de mora. Secūdo more assignat̄ eam secūdo ca. ibi. Strati aut̄ 7c. Circa primum duo facit. P̄io enī reddit eos beniuolos. Secūdo excusationē ponit ibi. Et hac confidentia 7c. Circa primum duo facit. P̄io captat eoz beniuolentiam recitando quedā i generali. Secūdo qdā i sp̄ali ibi. Nō enī 7c. Beniuolentiā aut̄ eoz captat apostolus ostēdēdo qz quicquid facit totū facit ad eoz vtilitatem. Et circa hoc duo facit. P̄io p̄mittit vtilitatē que ex ip̄o alijs puenit. Secūdo rōnem eoz assignat̄ ibi. Qui sicut abundant 7c. Circa primum tria facit. P̄io enī ponit grā factio. Secundo actiōis grāz modus ibi. Qui cōsolat̄ 7c. Tertio eā ibi. Et possim⁹ et ip̄i cōsolari. Agit ergo grās totū trinitati a qua puenit oē bonū. Et iō dicit. Benedictus de⁹ id est tota trinitas. Itē p̄sonē p̄ris cū dicit. Et p̄ dñi nostri iesu xpi p̄ quē scz xpm̄: pater nobis oia donauit. Sed sciendū qz nos benedicim⁹ deū et de⁹ b̄ndicit nobis sed aliter et aliter. Nā dicere dei ē facere. ps. Dixit et facta sunt. An benedicere dei ē bonū facere et bonū infundere: et sic habet rationem causalitatis. et Sen. 1. 7. 22. Benedicens benedicam tibi 7c. Dicere autem nostrum non est causale sed recognoscituum seu expressiuū. An de benedicere nostrum idem est qd̄ bonū recognoscere. Cum ergo gratias agimus deo: benedicimus sibi id est recognoscim⁹ eū bonum et datorem oim bonozū. Tob. 12. Benedicite deū celi 7c. Dan. 3. Benedicite omnia opera 7c. Recte ergo gratias agit patri quia misericors est. Unde dicit. Pater misericordiarū. Et quia consolator. Unde dicit. Et deus totius cōsolationis. Et agit gratias de duobus quibus homines maxime indigent. P̄mo enim indigēt vt auferant̄ ab eis mala: et hoc factū que auferit miseriam: et miserere ē p̄prium patris. ps. Quomō miseret̄ pater filioꝝ. 7c. Secūdo indigent vt sustentent̄ in malis q̄ adueniūt. Et illud ē p̄prie cōsolari: qz nisi hō haberet aliquid in quo quiesceret cor eius quā supueniūt mala nō subsisteret. Tunc ergo aliq̄s cōsola

Explanatio sancti Thome

tur aliquē qñ affert et aliqd refrigeriū in quo quiescat in malis. Et licet in aliquibus malis hō possit in aliquo cōsolari et quiescere et sustentari tñ solus deus ē q̄ nos cōsolatur in oībus malis: et ideo dicit. **Deus totius cōsolationis:** q̄ si peccas cōsolat te deus q̄ ipse misericors est. Si affligeris cōsolat te vel erūdo ab afflictione per potentia suā vel iudicando p̄ iusticiā. Si laboras cōsolat te remunerādo. **Gen. 15. Ego merces tua rē. Et iō dicit Mar. 5. Beati qui lugent rē. Materā autem gratiarū actionis subdit dicens: Qui cōsolat rē. quasi dicat. Iō benedictus q̄ cōsolatur nos in omni tribulatione infra 7. Qui cōsolat rē. Cām autem butus ponit cum dicit. Et possimus et ipsi cōsolari. Ubi notandū est q̄ in dōnis dñi s̄ oīdo. Ad hoc em̄ deus dat aliquibus spālia vōa vt ipsi effundant illa in vtilitatē aliorum. Non enim dat lumen soli vt sibi soli luceat sed vt toti mundo. Uñ vult q̄ de oībus bonis nostris siue sint diuinitie siue sc̄ia siue potētia siue sapiā accrescat aliqua vtilitas alijs. **p̄te. Ps. 4. Quisquisq̄ grām quā accepit rē. Hoc ē ergo qd̄ ap̄o stolus dicit. Cōsolat nos in omni tribulatione. S̄z quas re nō vt solū nobis hoc sit ad bonū sed vt etiā alijs. p̄sit. Uñ dicit. Et possimus et ipsi cōsolari eos rē. possimus p̄ exemplū cōsolatiōis nostre. Qui em̄ non ē cōsolatus ne sc̄it cōsolari. **Ecl. 33. Qui nō ē temptatus q̄ia sc̄it qui sunt in omni. i. in qualibet pressura. Esa. 61. Spūs dñi misit me rē. vt cōsolaret omnes lugentes rē. **Ecl. 48. Cōsolatus ē lugentes rē. Possimus dico cōsolari per exhortatiōē ad tolerantia passionū p̄mittendo premia eterna: qua sc̄z exhortamur vos p̄ scripturas et i. externa inspirationes vt patienter sustineamus et alios exhortemus exemplo nostri et p̄ ipsas scripturas. **p̄te. Cor. xi. Ego em̄ accepi a dño rē. Esa. 48. Due audiui a dño. rē. Cōposita vtilitate q̄ ex ap̄lis alijs. puenit: diciturum cōsequeter rōnem assignat dicens: Qm̄ sicut abundant. rē. Et q̄ duo dixerat. q̄ deus cōsolat nos in omni tribulatione et q̄ possimus et ipsi rē. Hic rōnem hōz duoz exponit: et p̄tio ostendit quō deus cōsolat nos in oī tribulatiōe. Secūdo quō cōsolatio nostra cōuertit in cōsolatiōē alioz ibi. Siue aut̄ tribulamur rē. Dicit ergo. Recte dico q̄ cōsolat nos in oī tribulatiōe nra q̄ em̄ q̄ abundat passiones xp̄i in nobis: et dicit xp̄i. i. inchoate a xp̄o. **Eze. 9. A sanctuario meo incipite. In xp̄o em̄ inceptorū passionis p̄ peccatis nris q̄ ipse pctā nra p̄tulit in corpore suo sup lignū. **p̄te. Ps. 2. Deinde p̄ ap̄los qui dicebāt. Mortificamur tota die. ps. rē. Deinde p̄ martyres qui facti sunt tēptati sunt rē. **heb. xi. Ultimo ipsi pctiores p̄ suis pctis patienter trā dñi portabūt q̄ peccauerunt ei. Et passiones xp̄i. i. quas sustinemus p̄pter xp̄m. **Act. 5. Ibant ap̄li gaudentes rē. et ps. Propter te mortificamur rē. Sicut in q̄ huiusmodi passiones abundāt sic abundat per christum cōsolatio nostra. ps. Scdm̄ multitudinē dolorum rē.******************

Rectio tertia

Sive aut̄ tribulamur pro vestra exhortatiōe et salute siue cōsolamur p̄ v̄ra cōsolatiōe. siue exhortamur pro v̄ra exhortatiōe et salute q̄ opatur tolerantiam earundē passionū quas et nos patimur. vt spes nra firma sit p̄ vobis scientes qm̄ sicut socij passionū estis. sic eritis et cōsolationis. **Nō enī volum⁹ ignorare vos fr̄es de tribulatiōe nra que facta ē in asia. q̄ in supra modum grauati sum⁹ supra virtutem. ita vt te**

deret nos etiā viuere. Sed ipsi in nobis sp̄is responsū mortis habuim⁹. vt nō sim⁹ fidentes in nobis. sed in deo qui suscitatur mortuos qui de tantis piculis nos eripuit eruit in quē speram⁹ qm̄ adhuc eripiet adiuuatibus vobis in orōne p̄ nobis. vt ex multarū psonis faciez eius que in nobis ē donatiōis. p̄ multos gr̄e agantur pro nobis.

Post q̄ ap̄s ostendit q̄ de⁹ cōsolat seruos suos in tribulationib⁹ sc̄z ministros fidei et p̄dicatores: hic p̄sequēter manifestat q̄ eoz cōsolatio cedit ad bonū alioz. Et circa hoc duo facit. **Primo** manifestat qualiter eoz cōsolatio sit ad alioz vtilitatem et salutē. **Secūdo** ordinem huius cōsolatiōis et salutis insinuat ibi. **Que** operantur tolerantia rē. **Circa** primū aduertendum ē q̄ tria dicit ap̄s se recepisse. **Tribulatiōē** cū dicit. **In omni tribulatiōe vestra: cōsolatiōē** cū dicit. **Qui cōsolat nos exhortatiōē** cū subdit. **Et possim⁹ et ipsi rē. Accipit** d̄q̄ ergo hec tria passus dicimus q̄ ap̄li cōsolant tribulant et exhortant. **Unde** et tria ostendit ap̄s cedere ad cōsolatiōē alioz: hoc in quodā ordine. **Et** p̄tio eozum tribulatiōē cū dicit. **Siue** inquit tribulamur rē. quasi dicat: **vere** quicquid recipimus est in bonū vestrū. **Quia** siue tribulamur p̄ vestra exhortatiōē et salutē: q̄ sc̄z nostro exēplo monet vos de⁹ ad passionū tolerantia: vnde puenit vobis salus eterna. **Unde** p̄mi **Dacha. 6. legit. Q̄ ostēderit elephantis sanguinē v̄re et morozum: vt acuerent eos ad bellū. Quod** fit quādo tepidis et pigris adhibēt passiones sc̄oz in exemplū. **Secūdo** ostendit q̄ eoz cōsolatio in alioz vtilitatem cedit cum dicit. **Siue** cōsolamur quasi dicat: ipsa nostra cōsolatio qua nos spe p̄mij cōsolamur ē ad cōsolatiōē vestrā in quātū exemplo nostro vos etiā eandē spem p̄mij habentes gaudet. **Ter**tio ostendit q̄ eozum exhortatiō passiva est ad bonū aliorum dicens. **Siue** exhortamur p̄ internā inspiratiōē vel per flagella: hoc ē pro vestra exhortatiōe sc̄z vt vos ad maiora a nemini et salutē speretis. **Unde** d̄. 2. **Das chab. vlt. q̄ exhortati sermonib⁹ iude. rē. Sexto** adiunāte aut̄ vos rē. **Hui⁹** aut̄ cōsolatiōis et salutis ordinē insinuat cū subdit. **Que** operantur tolerantia rē. **Et** circa hoc duo facit. **Primo** ostendit patientiam habitam in aduersis. **Secundo** manifestat fructum qui ex patientia p̄uenit ibi. **Et** spes firma rē. **Dicit** ergo. **Dico** q̄ hec ad vestram salutem cedunt que salus est vobis in hoc in quantum exemplo nostri estis fortes ad tolerantia passionum: et vt patienter sustineatis passiones quas et nos patimur. **Luc. 21. In** patientia vestra possidebitis animal vestras. **Jac. 5. Exemplum** accipite fratres mei rē. **Ex** qua quidē patia p̄uenit vobis fructus: q̄ ex hoc spes nostra firma ē p̄ vobis q̄ vos efficiamini heredes vite eterne. **Ro. 5. Tribulatio** patiam opat patia vero spes. **Greg⁹. Tanto** spes in deū solidior surgit: q̄to quis grauiora p̄ noie ei⁹ p̄ulerit. **Mā** ex passionibus quas sustinet sc̄i dei p̄ xp̄o cōsurgit eis spes vite eterne. **Et** cā spes hui⁹ ē q̄ sum⁹ sciētes q̄ sicut estis socij nri in passionibus eritis socij et cōsolatiōis. i. vite eterne. **2. Timo. 2. Fidelis** sermo nā si cōmorui sum⁹ et conuiuem⁹. **2c. 1. Ps. 4. Cōdicātes** xp̄i passionib⁹ gaudete rē. **Cōsequēter** cū dicit. **Nō** em̄ volum⁹ vos rē. **Capit** eoz beniuolentia recitādo qdā i spāli. **Et** circa hoc tria facit. **Primo** em̄ describit persecutiōē quā passus ē in asia. **Secūdo** spālē ei cōsolatiōē collatā ibi. **Qui** de tantis. **Tertio** subdit cōsolatiōis causam ibi. **Mā** gl̄ia rē. **Dicit** ergo p̄mā nō solū ea q̄ d̄c̄ sūt de tribulatiōibus i generali bonū

in epistolā II ad Corinthios I

est vos scire: sed nō volumus vos ignorare quia scire est
vile nobis in quantum exemplo nostri patierōnes estis.
Nolumus inq̄ vos ignorare de tribulatione nostra. **2c.**
Treñ. 3. Recordare paupertatis mee **2c.** **Hec** ē illa per
secutio de qua legitur. **Act. 19.** **Que** facta est apostolo
ab asiano quodā argentario cōcitante plebē contra eum
quā quidē apostolus exaggetat a tribus. **Ex** loco qz in
asia **2** hoc ē qd dicit. **Que** scz tribulatio. **Facta** ē in asia
id ē apud ephesum q̄ ē in asia vbi debuisset magis hono
rari **2** cōsolari. **Ex** acerbitate qz supra cōsuetudinem hu
manarū passionū. **2** ideo dicit. **Qui** supra modū sumus.
2c. **Itē** supra posse **2** iō dicit supra virtutē. **Sz** cōtra. **1.**
Cor. 10. **Fidelis** deus qui non patietur vos tempta
ri supra. **2c.** **Rūdeo** dicendū qz pati supra virtutē pōt in
telligi dupliciter. **Vel** supra virtutē naturalez: **2** de hac
loquit hic supra qz deus aliq̄n pmittit scōs temptari.
Vel supra virtutē gratie: **2** de hac intelligit illud. **1.** **Cor.**
10. **Fidelis** de⁹ **2c.** supra qz nō pmittit aliquem de⁹ tem
ptari. **Et** qz apostolus loquat hic d virtute naturali offē
dit cōsequēter cū dicit. **Ita** vt rederet nos viuere. **Con**
stat enī qz inter alia viuere magis desiderat. **Qu** ergo ē
tanta psecutio vt **2** ipa vita reddat tediōsa manifestū est
qz ē supra virtutē nature. **Et** hoc est qd dicit. **Ita** vt. **2c.**
quasi dicat. **Sic** erat grauis psecutio vt vita esset nobis
tediōsa. **Job. 10.** **Tedet** aīam meā vite mee. **Cōtra** **Fac.**
1. **Omne** godūū existimate frēs mei **2c.** **Rūdeo** dicēdū
qz tribulatio pōt cōsiderari dupliciter. **Vel** fm se **2** sic ē
tediōsa: vel in cōparatione ad finē: **2** sic ē iocunda in q̄tū
ppter deū **2** ipem vite eterne sustinet. **Et** nō solum erat
nobis tediōsa vita sed etiam certi de morte. **Unde** dicit
Sz ipi in nobis responū mortis. **i.** certitudines mortis
habuim⁹ quasi dicat. **Primo** mea dictabat mihi hoc qz
deberē mori. **Vel** aliter responū mortis. **i.** ipsa rō dice
ret **2** eligeret mori pppter tediū vite. **Exaggetat** etiā tri
bulatiōē ex cā. **U** dicit. **Et** nō sumus in nobis. **2c.** **i.**
vt reprimat humana superbia. **Jer. 16.** **Dñs** fortitudo
mea **2** robur. **2c.** **Sed** in oibus cōfidam⁹ d deo. **Jer. 17.**
Benedictus qui cōfidit in dño **2c.** **Et** iō dicit. **Sz** i deo
qui suscitāt **2c.** **1.** **Re. 2.** **Dñs** mortificat **2** viuificat. **Sz**
qz dñs nō derelinquit sperātes in se: iō subdit apostolus
cōsolatiōē ei factā a dño dicens. **Qui** de tātis piculis
2c. **Et** circa hoc tria facit. **Primo** describit cōsolatiōē p̄
sentē cōtra mala preterita. **Secundo** cōsolatiōē futurā.
Tertio cām sp̄i. **Dicit** ergo cōsolati sum⁹ a deo qui eris
puit nos i p̄terito de tantis periculis **2** eruit in p̄senti qz
nō cessat liberare. **1.** **1.** **43.** **Cū** trāstieris p aquas. **2c.** **In**
quē speramus qm̄ eripiet **2** adiecit i futuro **1.** **2.** **Qui**
tumeris dñm sperate in illū. **Huius** autē sp̄i cām nobis
p̄bent oīones v̄re. **U** dicit. **Adiuuantibus** vobis nos
in oīonibus quas p nobis facitis. **Prone. 18.** **Frater**
qui iuuat a fratre **2c.** **Ro. 15.** **Obsecro** vos frēs p dñm
iesum xpm̄ **2** p charitatē sancti sp̄s vt adiuuetis me in
oīonibus v̄ris. **2c.** **Que** quidē oīones necessarie sūt qz
de⁹ multa bona cōfert vni⁹ ad p̄ces multoz: cui⁹ rō est.
qz de⁹ de bonis q̄ cōfert vult exhiberi sibi gr̄as **2** qz mul
ti ex hoc teneant ad gr̄arū actiōes: hoc aut fit qm̄ ex eo qz
dat vni ad p̄ces multoz obligat sibi oēs ad quoz p̄ces
cōfert bonū aliq̄d vt sic nō solū ille cui cōfert sed etiā ipi
regātes gr̄as referant deo **Et** hoc ē qd dicit. **Et** ex mul
tarū p̄sonis. **Et** dicit ex multarū faciez vel quantū ad eta
tem vel q̄tū ad cōditionē vel q̄tū ad diuersitatē gētium
vel morū. **Eius** q̄ in nobis ē donatiōis. **i.** p illa donatio
ne. **i.** fidei q̄ in nobis ē. **Per** multos agant gratie deo p
nobis **Ephe. 5.** **Gratias** agentes deo **2** patri **2c.** **Vel** ali
ter. **Et** ex multarū p̄sonis faciez. **i.** cōditionūz personis.
Dico etus donatiōis q̄ ē in nobis. **i.** q̄ habet idē donum

scz fidei vel charitatis. **i.** ex multis p̄sonis illoz qui sunt
in fide xpi. **Agant** **2c.** **Et** sic fm hac expositionē per dia
uerfas facies intelligunt diuerse virtutes vt facies vni⁹
dicat illa virtus in qua preeminet sicut facies iob patie
tia. facies dauid humilitas: **2** sic d e alijs.

Lectio quarta.

Am gloria nostra hec est testimoniū
dum cōscie nre: qz in simplicitate cor
dis **2** sinceritate dei: **2** nō in sapien
tia carnali: sed in gr̄a dei cōuersati sum⁹ in
hoc mūdo. habūdanti⁹ autē ad vos. **Nō** em̄
alia scribim⁹ vobis q̄ que legistis **2** cogno
uistis. **Spero** autē qz vsqz in finē cognoscetis
sicut **2** cognouistis nos ex pte qz gl̄ia v̄ra su
mus: sicut **2** vos nostra in die domini nostrī
iesu christi.

Posita cōsolatiōe aplo a deo facta post psecutiōē: hic
cōsequenter cōsolatiōis cām assignat que ē de spe diuis
ni auxilij. **Et** circa hoc: vno facit. **Primo** pponit causam
sp̄i. **Secdo** adducit ad hoc testimoniū eoz quib⁹ scribit
ibi. **Nō** enī alia **2c.** **Dicit** ergo. **Dico** qz speram⁹ ad huc
eripi a dño **2** cōsolari. **Nā** gloria **2c.** quasi dicat: cū hui⁹
ē bona cōscia nostra. **Spes** em̄ ē expectatio futurorum
ex gratia **2** meritis pueniens. **U** **2** circa hoc tria facit
Primo ostendit gloriā quā habet de testimoniū pure scie.
Secdo cām hui⁹ glorie insinuat ibi. **Q** in simplicitate.
Tertio manifestat vnde pueniat hec cā ibi. **Et** nō in sa
pientia carnali. **Dicit** ergo. **Nō** spero **2** cōfido de deo qz
gloria nostra. **i.** gloriōz ex testimoniū **2** puritate cōscie
nostrē: ex quib⁹ secure pōt cōfidere de deo. **1.** **Jo. 4.** **Sz**
co: nostrū nō respenderit **2c.** **Ro. 8.** **Sp̄s** sp̄s testimo
niū **2c.** **Notandū** autē qz cōscie testimoniū v̄re ē qz nō
decipit. **Multi** enim exterius videntur boni qui in cōs
scientia sua nō sunt boni. **Et** semper durat. **Sed** non dis
cit conscientie aliorum sed nostrē: quia semper hō plus
debet stare conscientie sue de se tanq̄ testimoniū aliorū
quod nō faciunt illi qui reputant se bonos ex hoc qz alijs
sunt mali nō ex hoc qz ipi in veritate boni sunt. **Et** illi qui
gloriant de bonitate alicuius boni viri qui eis aliq̄ affi
nitate coniungitur. **Causam** autem huius glorie insinu
at dicens qz in simplicitate **2c.** qz consistit in duobus. **In**
duobus enim consistit puritas conscientie: vt scz ea que
facit sint bona **2** qz intentio facientis sit recta: **2** ista dicit
apls de se. **Primo** qz habet intentionem rectam ad deum
in opibus suis **2** iō dicit. **Q** in simplicitate. **i.** in rectitu
dine intentionis. **Sap. p̄io.** **In** simplicitate cordis **2c.**
Prover. 11. **Simplicitas** iustoz. **2c.** **Secdo** qz ea q̄ facit
sunt bona. **2** iō dicit. **Et** sinceritate opatiōis. **Phil. p̄io**
Et sitis sinceres **2** sine offensa. **Unde** autē pueniat huius
glorie causa manifestat subdens: **Sed** non in sapia car.
Hoc pōt dupliciter legi. **Primo** vt referatur ad hoc qd
immediate precedit scz dei. **Et** tunc est insinuatū: vnde
veniat et sinceritas **2** simplicitas: quasi dicat. **Multi** an
tiqui fuerunt sapientes in sapientia terrena sicut pbi. **Et**
multi iudei pure vixerunt confidentes in iusticia legis:
sed nos nō in sapientia carnali q̄ fm naturas rerū vel de
sideria carnis est sed in gratia dei cōuersati sum⁹ in hoc
mundo. **Ro. 8.** **Prudētia** carnis mors ē **2c.** **p̄rie** **Cor.**
2. **Nō** in p̄uasibilib⁹ humane **2c.** **p̄rie** **Cor. 15.** **Gratia**
dei iū id qd suz. **Vel** etiā fm hunc modū. **Nō** in sapientia
2c. **i.** nō quasi innixus hūane sapie s̄z gr̄e dei **Prover. 3.**
Ne innitaris prudentie tue. **Allo** mō pōt exponi vt hoc

Explanatio sancti Thome

quod dicitur in simplicitate. et referat ad puritatem vite. hoc vero quod dicitur homo in sapia. et referat ad veritatem doctrine quasi dicat. Sicut vita nostra est in simplicitate et sinceritate dei: sic doctrina non in sapia carnali sed in gratia dei. Sed in due parte magis valent. Et licet sic bene conuersati sumus in mundo isto: tamen abundantius quod tunc ad vos. quod scilicet ab alijs ecclesijs receperat sumptus ab eis non. infra. 11. Alias ecclesias expoliavi. Et ratio huius potest esse: quod auari erant. unde ne contristaret eos noluit ab eis recipere sumptus. Consequenter huius sancte sue conuersationis testimonium eorum inuocat dicens. Non enim alia. et quasi dicit. Hec que scribitis mihi sunt vobis incognita: quia iam legistis ea in prima epistola et cognouistis per experientiam operum. 2. Jo. 2. Homo mandatum nouum. et licet non perfecte cognoueritis quod coparatis vobis pseudo apostolos: spero tamen quod usque in finem. scilicet vite cognoscetis. scilicet perfecte sicut usque modo cognouistis nos ex parte. Cuius ratio est: quia quis videt aliquem aliquid bene incipere debet sperare quod tempore perficiat. Et quare: quia qui cepit in vobis opus bonum. et videtur per prophetam. Et cognoscetis quia nos sumus gloria vestra. id est per nos debetis consequi gloriam eternam ad quam homo peruenit per fidem christi quam predicamus vobis. Propter. 10. Gloria filiorum sunt patres eorum. Ita dico sumus gloria vestra sicut et vos nostra gloria estis: quia per vos a nobis instructos habet spes ramus promissionis eterne glorie. 1. Thes. 2. Que est spes nostra aut corona glorie nostre: nonne vos. Et hec gloria erit nobis ex vobis in die domini nostri iesu christi. id est in die iudicii qui dicitur dies christi: quia tunc faciet voluntatem suam cum peccatoribus puniendo eos qui in hoc mundo fecerunt voluntatem suam peccando. ps. Ego accepto tempus ego iusti. et Apoc. 20. Libri aperti sunt. et c.

Lectio quinta.

Et hac confidentia nolui prius venire ad vos ut secundam gratiam haberetis et per vos transire in macedoniam. et iterum a macedonia venire ad vos et a vobis deduci in iudeam. Cum ergo hoc voluissem: nunquid leuitate versus sum? Aut quod cogito secundum carnem cogito ut sit apud me: et non? Fidelis autem deus quia sermo noster qui fuit apud vos: non est in illo. est et non: sed est in illo. Dei enim filii? iesus christus qui in vobis per nos predicatus est. per me et siluanum et timotheum: non fuit in illo est et non: sed est in illo fuit. Quotquot enim promissiones dei sunt in illo est: ideo et per ipsum amicum deo ad gloriam vestram. Qui autem confirmat nos vobiscum in christo et qui vixit nos deus: et qui signauit nos et dedit pignus spiritus in cordibus nostris. Ego autem teste deum inuoco in animam meam: quod partes vobis non veni ultra corinthios: non quia dominamur fidei vestre: sed adiutores sumus gaudio vestri. Nam fide statis.

Apostolus captata benignolentia corinthiorum: consequenter excusationem suam addit. et circa hoc tria facit. Primum enim ponit intentionem. Secundo sub questione accusationem contra eum ab eis factam exponit ibi. Cum ergo hoc. et c. Tertio excusat se ibi. Fidelis autem deus. Circa primum sciendum est quod apostolus in prima epistola quam nos habemus missa ab eo corinthiis vel per nuncium promiserat eis quod prius iret ad eos antequam iret in macedoniam et per eos iret in macedoniam et inde iterum rediret in achaiam

in qua est corinthum et de achaiam in iudeam. postmodum in secunda epistola quam nos habemus primum scribit eis quod primo iret in macedoniam et postmodum iret in corinthum. Quia ergo videtur secundum hoc contrarium primum promissioni. apostolus excusat se modo de hoc promissionem primo ipsa promissionem primo factam: et id dicit. Et hac confidentia quasi dicat: vos scitis puritatem et sinceritatem meam: et estis testes mei et gloria mea: id est in hac confidentia id est in hoc consensu quod per alterutrum glorificari speramus. vobis prius venire ad vos ut secundam gratiam haberetis. quia secunda visitatio et confirmatio in fide videtur secunda gratia respectu promissionis quam prius habuerunt misterio et predicatione ipsorum: et per vos transire in macedoniam et iterum a macedonia venire ad vos et a vobis deduci in iudeam. Hec est ordo primum me promissionis: sed in precedenti epistola est ordo contrarium sicut dicitur est. Consequenter huius mutationis accusationem quod accusabat eum corinthii ponit sub questione dicens. Cum ergo hoc voluissem. et c. duo imponebat ei ex hoc. leuitate quia mutauerat propositum. et c. 27. Strultus ut luna mutatur. et c. carnalitate quia visus erat eis quod ex aliquo carnali et humano affectu hoc fecisset. An hec duo tangit et prius leuitate. unde dicit. Aliquid leuitate versus sum si non feci quod aliquis voluit. Absit. hester. 16. Nec putare debetis si diuersa iubeam ex animi leuitate venire. ps. In populo graui. et c. Secundo tangit carnalitate cum dicit. Aut nunquid ea quod cogito facienda vobis dimittenda secundum carnem cogito. id est si aliquem carnalem affectum Et sit apud me est et non. id est affirmatio et negatio. Infra. 10. Arbitrantur nos tanquam secundum carnem ambulemus. Jac. 1. Cur duplex animus. et c. Exposita eorum accusatione consequenter excusat se dicens. Fidelis autem deus. et c. circa hoc duo facit. Primum insinuat se non fuisse mentitum. Secundo ostendit modum quo non fuit mentitum ibi. Qui autem confirmat. et c. Qui autem non fuerit mentitum excusat se dupliciter. id est ex consuetudine et ex causa. Ex consuetudine quidem. quia non debet credi quod aliquis de facili mentiat qui nunquam inuenit est medax. et secundum hanc expositionem fidelis deus. et c. accipit in vi iuramenti quasi testis sit mihi hi deus quod sermo meus. id est predicatiois que fuit apud vos non est in illo est et non. id est in illo falsitas. Deutero. 32. Deus fidelis et absque vlla. et c. Si autem sumus fidelis deus? et c. pro veritate digne promissionis tunc est sensus. Fidelis est deus. id est seruat promissa sua. Promiserat autem mittere ad vos predicatores veritatis. Iere. 3. Dabo vobis pastores iuxta cor vestrum. Et id est cum sum missus ab eo sermo noster qui fuit et c. sicut supra. Ex causa excusat se cum dicit. Dei enim filii? et hoc dupliciter. scilicet motiua et efficiente ibi. Qui autem confirmat et c. Quia autem motiua ad non mentendum est quod qui assumit aliquod officium naturale mouet ad ea quod congruunt illi officio et non ad contraria. Sed congruat quod officium applicum est predicare veritatem. Non ergo mouet ad contrarium veritatis quod est mentiri. Et circa hoc tria facit. Primum probat veritatem dicit sui per dicitum christi. Secundo veritatem christi per dicitum dei ibi. Quotquot autem et c. Tertio addidit suum propositum ibi. Jo. 7. et ipsum et c. Dicit ergo primum dico quod veritas nostra debet reputari vera et vera sunt quod predicauimus christum in quo non fuit aliqua falsitas: et hoc est quod dicit. Dei enim filius christus que predicatus per nos in vobis: per me. scilicet principalem liter et siluanum secundario. Iste est sylvas de quo habet Act. 18. et Timotheum de quo supra. Iste enim duo fuerunt cum apostolo quando prius conuertit eos. In illo. scilicet filio dei non fuit est et non. id est falsitas vel non fecit quod non congruit. Sed fuit in illo est. id est veritas: nam veritas et ens conuertuntur. Jo. 14. Ego sum via veritas et vita. Sed quod posset videri dubium hoc quod dicit quod in christo non fuit falsitas. ideo statim hoc probat subdicens. Quotquot autem et c. probat hoc modo. Estat quod in illo quod est manifestatiuum diuine veritatis non potest esse falsitas: filius dei venit ad manifestandum diuinam veritatem in promissionibus a deo factis complendis per ipsum. ergo in ipso non est falsitas. Et hoc est quod dicit. Non est in filio dei et

in epistolā II ad Corinthios II

non sed est quia quotquot pmissiones dei scilicet sunt facte hominibus in illo id est in xpo est id est in xpo verificatur et complent. Ro. 15. Dico iesum xpm ministrum fuisse et. Ad confirmandas et. Et his ergo cōcludit q̄ possit dicit sua vera sunt quia predicant filiū dei in quo ē veritas. ideo et per ipsum scilicet xpm dicimus Amen deo id est verum Apoca. 1. Dec dicit amen testis fidelis et. Et. 65. Qui benedictus ē in terra benedictus in deo amē et. Et istā veritatē dicimus deo id est ad honorē dei scilicet manifestantes eius veritatē et gloriā nostrā: quia gloria nostra est conuersio vestra. vel gloriā vestraz quia gloria nostra est ostendere et predicare verbū dei. Consequenter cum dicit. Qui autē confirmat nos et. pbat apostolus q̄ non est mentitus p causam efficientē sic. licet enim homo ex libero arbitrio possit uti lingua sua ad verū vel ad falsum loquendum. nihilominus tamen deus potest confirmare hominē sic in verō: ut non nisi verā loquat. Si ergo deus aliquē confirmaret in verō manifestum est q̄ nō diceret falsum. sed deus confirmat nos in veritate ergo et. Et ideo dicit q̄ deus est qui confirmat vos nobiscū in xpo id est in vera predicatione xpi quasi dicit. Si xps esset extra nos possemus mentiri. sed ex quo est nobiscū et nos sumus in xpo non mentimur ps. Ego confirmavi colinas eius et. Sumus ergo in xpo dupliciter scilicet p gratiam et per gloriā. Per gratiā quidē sumus in xpo vincti sumus spiritu sancti gratia et effectū sumus membra xpi et uniti sibi qua etiam gratia xps vinctus est sibi q̄ homo ps. Vixit et deus et. Et ex plenitudine istius vinctiois redundauit in omnes suos. sicut vnguentum in capite scilicet xpo quod descendit et. Et ideo dicit q̄ vixit nos deus vixit in q̄ reges et sacerdotes. Apoc. 5. Fecisti nos deo et. 1. Pe. 2. Vos autem genus electum et. Unionē autem que est per gloriā non habemus in re sed in spe certā in q̄ habemus firmā spem vite eterne. Et habem⁹ duplicem certitudinem spei huius unionis consequēde Una est per signum. Alia per pignus. Per signum eius dicit q̄ fidei. Unde dicit. Signauit nos signo fidei crucis. Item signum crucis. Eze. 9. Signa tibi id est signum crucis. Apoc. 7. Quoad usq̄ signum seruos dei nostri et. Et hoc per spiritum sanctum. Ro. 8. Si quis spiritu xpi nō habet et. Et ideo speciale et certū signum est vite eterne consequēde configurari xpo. Can. 8. Pone me vt signaculū et. Vel signauit signo vite. per pignus vero maximum quia spiritus sancti et ideo dicit. Dedit pignus spiritus in cordibus nostris De quo certum est q̄ null⁹ potest eū accipere a nob. Et nota q̄ in pignore duo sunt consideranda scilicet q̄ faciat spem habende rei et q̄ valeat tantū q̄tum valeret res vel plus. et hec duo sunt in spiritus sancto. quia si consideremus substantiā spiritus sancti sic valet tantum spiritus sanctus q̄tum vita eterna que est ipse deus. quia scilicet valet q̄tum omnes tres persone. Si vero consideretur modus habendi sic facit spem et nō possessionē vite eterne. quia nondum perfecte habemus ipsum in vita ista. Et ideo non perfecte beati sum⁹ nisi q̄ perfecte habebimus in patria. eph. 1. Signati estis spiritu Consequenter cū dicit. Ego autem testem et. Excusat de eo q̄ non venit. et hoc per iuramentū qd maius est. Et circa hoc tria facit. Primo ponit suam excusationē. Secundo respondet tacite questionē ibi. Non quia dominamur. Tertio exponit quod dicit ibi. Nam fide statis. Excusat autem se per iuramentū duplex. Annum attestatiōis cum dicit. Ego autem testis deū inuoco. Aliud est execratiōis cum dicit. In animā meā id est contra animā meā Ro. 1. Testis est mihi deus et. Testem in q̄ inuoco deū quia non veni ultra id est post primā vicē vltimā dicit si a vobis. et hoc feci parcens vobis scilicet quia ipse sciebat

eos incorrigibiles. vnde si inuiser tunc aut puniuiser et sic forte recessissent totaliter a fide. aut non puniuiser et sic dedisset occasionē magis peccandi. Sed quia aliquis posset dicere quare dicitis. parcens vobis. Nūquid dominus noster estis? ideo consequenter hoc remouet dicens: Nō dico quia dominamur fidei vestre sed adiutor et. quasi dicit non dico hoc vt dominus sed vt coadiutor. 1. Pe. 5. Non enim dominātes in cleris et. Adiutor in q̄ gaudij vestri vel emendationis vestre. Quare autem dicat fidei vestre exponit consequenter dicens: Nam fide statis id est statis in gratia vita xpi per fidem.

Incipit capitulum secundū.

Satui autem hoc ipsum apud me iterum in tristitia venirem ad vos. Si enim ego contristatus vos. quis est qui me letificet nisi q̄ contristatur ex me? Et hoc ipsum scripsi vobis. vt non cum venero tristitiā super tristitiā habeam. de quibus oportuerat me gaudere. confidens in omnibus vobis quia gaudium meorum omnium vestrum est. Nam ex multa tribulatione et angustia cordis scripsi vobis per multas lachrymas. non vt contristemini sed vt sciat is quā charitatē habeā abundantius in vobis.

Apostolus supra posuit excusationē suā in generali de moranda ad corinthios: hic vero insinuat causam tate more et quomodo eis peccat. Circa hoc autē duo facit. Primo enim insinuat vnā causam dilationis fuisse ne in aduētu suo tristitiā inferret eis. Secundo ostendit alias causas fuisse ne fructus quem apud alios sperabat et inceperat facere impeditur ibi. Cum venissem autē et. Circa p̄m duo facit. Primo ostendit causam dilationis esse in communi ne tristitiā inferret. Secundo loquitur in speciali de quodam qui eum contristauerat ibi. Si quis autē contristauit me. Circa primum tria facit. Primo assignat rationem quare venire distulit. Secundo causam dicit assignat. Si enim ego contristatus et. Tertio manifestat q̄ dicit ibi. Nam ex multa tribula. Dicit ergo. vixi q̄ nō veni ad vos parcens vobis. in hoc scilicet quia nolui vos contristare et ideo statim id est firmiter dūposui hoc ipsum apud me quod proposui cum aliam epistolā misi. Ecc. 37. Ante omnia verbū verū et. Ne tres id est alia vice in tristitia venirem ad vos id est vos contristem. Et ratio quare noluit eos contristare est illa qua dominus noluit ieiunare discipulos suos scilicet ad hoc vt amore et non timore afficerentur ad xpm et iungerent sibi. Voluit enim eos dominus firmare et nutrire in fide in omni dulcedine et dsidrio cordis. et sic firmati ex amore non defacili euellerent ppter tribulationes quia aque multe non potuerunt extinguere charitatē Cant. 8. Similitē ap̄lus nō vult eos ppter hoc contristare. Rationē huius dicit sc̄ q̄ nō vult eos contristat assignat cū dicit: Si enim ego contristatus et. Et circa hoc duo facit. Primo assignat causā quare noluit eos contristare. Secundo manifestat quā hoc significauit ibi. Et hoc ipsum scripsi. Dicit ergo. Ratio quare nolui in tristitia venire ē quia tristitia vestra redundat in tristitiā meā. et de consolatione v̄ra gaudeo. et solū vos consolamī me cū sū apud vos vnde si venire et contristare vos ego ex tristitia v̄ra tristarer et sic nullus esset qui letificaret me in vos q̄ tristitauerit ex me q̄ tristitatus nō defacili aliū consolat. puer. 10. Filius sapiens et. puer. 29. Vir q̄ amat sapiētā et. Et alie